

Територіальні громади в Україні: становлення, досвід, перспективи

*(До Дня місцевого самоврядування в
Україні)*

Вебліографічний дайджест

Відділ наукової інформації та бібліографії

«Коли кожен повіт, кожний край, кожна держава складається з громад сільських чи міських, то все одно перше й найголовніше завдання тих, хто управляє державою, краями, повітами, має бути таке, щоб добре упорядкувати й мудrimi правами якнайбільше забезпечити найменшу, але основну одиницю. Бо коли громада зле впорядкована, бідна, темна й сама в собі розлазиться, то очевидно, що й увесь побудований на ній порядок повітовий, крайовий і державний не може бути тривалий».

Франко І. Що таке громада і ким вона повинна бути

Після здобуття Україною незалежності у 1991 році, держава поступово робила певні кроки для розвитку місцевого самоврядування та надання більших повноважень регіонам.

1 квітня 2014 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, основною ідеєю якої була децентралізація влади в Україні і суттєве розширення повноважень територіальних громад.

Новостворені громади отримали більше фінансових ресурсів, прямі відносини з Державним бюджетом, та, одночасно, ширші повноваження та обов'язки. Чи стали регіони краще жити? Як змінюється життя громад? Що заважає регіонам бути успішними?

Обласна універсальна наукова бібліотека імені Тараса Шевченка підготувала вебліографічний дайджест про становлення та перспективи розвитку територіальних громад в Україні.

Що таке територіальна громада

Територіальна громада — це жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, селищ, міст, що мають єдиний адміністративний центр.

(Закон України «Про місцеве самоврядування»)

Історія об'єднання громад

Об'єднані територіальні громади (2015-2020)

З 2015 до 2020 років в Україні в рамках реформи децентралізації утворювалися **об'єднані територіальні громади** шляхом добровільного об'єднання суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст.

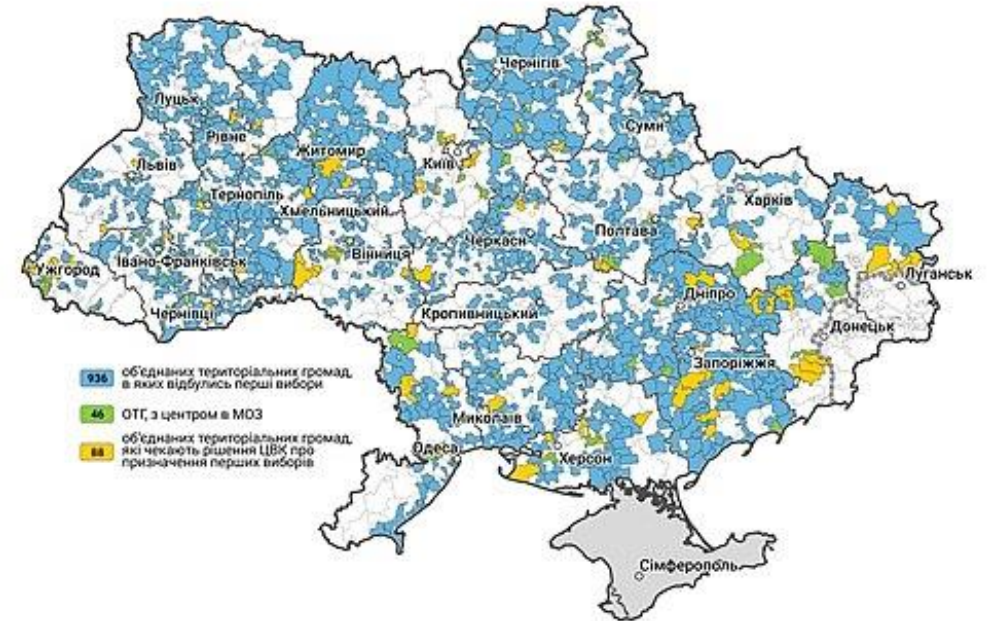
Об'єднані громади отримували значно більші повноваження і фінансові ресурси, які до цього мали лише міста обласного значення.

Станом на 10 червня 2020 року, в Україні було створено 1070 ОТГ із загальним населенням 12,1 млн осіб.

Українські громади після 2020 року

У червні 2020 року на основі вже утворених ОТГ були сформовані нові територіальні громади, що вкрили собою усю територію України (окрім Чорнобильської зони відчуження та Криму).

Атлас нового адміністративно-територіального устрою - <https://atu.decentralization.gov.ua/#atlas>

Статистичні дані

Станом на 01.01.2021 року в Україні нараховується **1469 громад**, сформованих шляхом об'єднання сіл, селищ і міст.

Міські громади міст Києва та Севастополя, а також Чорнобильська зона відчуження мають особливий статус і не входять до складу жодного району та області. Автономна Республіка Крим поки що не поділена на громади.

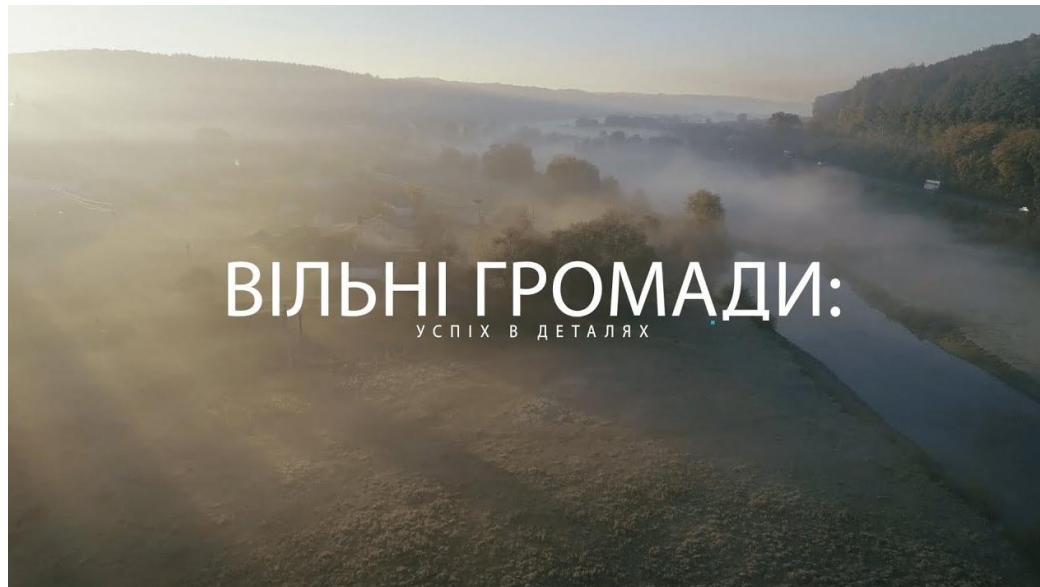
Перелік і основні дані територіальних громад див. за посиленням <https://decentralization.gov.ua/newgromada>

Цікавий факт про Черкащину

Рішеннями Уряду 12 червня 2020 р. було визначено адміністративні центри та затверджено території 1470 територіальних громад. Проте вже 12 серпня 2020 року розпорядженням Кабінету Міністрів України Соколівську громаду Черкаської області включено до Жашківської. Таким чином, в Україні стало 1469 громад".

Історії успіху територіальних громад

Вільні громади: успіх у деталях [Електронний ресурс] : [короткометражний фільм] / Український кризовий медіа-центр у рамках Програми USAID [#DOBRE](#) спільно з кінотеатром українського кіно «Ліра» // Youtube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qTtE6WnrD3A>.

Історія успіху семи територіальних громад України, втілення стратегій розвитку, приклади новаторських рішень місцевих проблем, міжмуніципальної співпраці, позитивні зміни та результати децентралізації. Фільм показує, як змінюється і розвивається Україна через дієвих і вмотивованих людей.

Міцук, В. Історія успіху територіальної громади. Білозівська ТГ – успішна [Електронний ресурс] : інтерв'ю з головою Білозівської ТГ Володимиром Міцуком / взяла директорка Центру розвитку «ЧАС ЗМІН» Мар'яна Кобеля // Youtube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=DawrBhoSkQM>.

Ви дізнаєтеся:

- *про історію успіху Білозівської територіальної громади;*
- *про розвиток соціальної сфери громади;*
- *про залучення грантів на розвиток громади;*
- *як отримати грант на соціальну сферу громади;*
- *про співпрацю з Асоціацією ОТГ України;*
- *про роботу регіонального відділення Асоціації ОТГ на Черкащині;*
- *про регіональний тиждень Асоціації ОТГ України;*
- *про Платформу соціального захисту Асоціації ОТГ України.*

Король, А. Історія успіху територіальної громади. Михайлівська селищна ТГ – успішна [Електронний ресурс] : інтерв'ю з головою Михайлівської ТГ Аллою Король про історію становлення громади / взяла директорка Центру розвитку «ЧАС ЗМІН» Мар'яна Кобеля // Youtube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ghS0gwxINTM>.

Ви дізнаєтеся:

- *про жіноче лідерство в громаді;*
- *залучення грантів на розвиток громади;*
- *розвиток спорту;*
- *про створення місцевої пожежної команди;*
- *історію становлення громади;*
- *взаємодію з Всеукраїнською Асоціацією ОТГ України;*
- *роботу Запорізького регіонального відділення ВАОТГ .*

Манич, В. Історія успіху територіальної громади. Чернігівська ТГ - успішна [Електронний ресурс] : інтерв'ю з Віталієм Маничем, головою Чернігівської територіальної громади / взяла директорка Центру розвитку «ЧАС ЗМІН» Мар'яна Кобеля // Youtube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=6wE9DrpTw7U>.

Ви дізнаєтеся про:

- *успіхи громади в житлово-комунальній сфері;*
- *проекти розвитку соціальної сфери;*
- *проекти громадського бюджету;*
- *співпрацю з Всеукраїнською Асоціацією ОТГ України.*

Як громадам заробляти гроші. Досвід Кочубеївської ОТГ [Електронний ресурс] // Децентралізація дає можливості. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/5606?page=438>.

Об'єднані територіальні громади мають не тільки займатися відновленням інфраструктури, але й планувати економічний розвиток власних територій, котрі згодом повинні стати джерелами податкових надходжень. Про власний досвід у цьому напрямку розповів голова Кочубеївської об'єднаної територіальної громади Херсонської області Іван Дударь. Він був гостем «Речників громад» в Українському кризовому медіа-центрі.

Великі Копані – українське село, де при владі лише жінки [Електронний ресурс]
// Децентралізація дає можливості. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/13607>.

У селі Великі Копані на Херсонщині всі керівні посади займають жінки, причому роблять це доволі успішно.

Ви дізнаєтесь :

- куди поділись чоловіки та, як жінки розвивають громаду, користуючись перевагами децентралізації.*

Який польський досвід був корисним українським об'єднаним громадам [Електронний ресурс] / Український кризовий медіа-центр. – Режим доступу: <http://decentralization.uacrisis.org/studypoland>.

Навчально-ознайомчий візит «Місцевий економічний розвиток» представників об'єднаних громад з України організувала Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej спільно з Global Communities у рамках програми USAID DOBRE.

Сім громад із Тернопільщини, Харківщини, Кіровоградщини, Дніпропетровщини, Херсонщини та Миколаївщини мали змогу побачити, як працюють та розвиваються громади Польщі.

Білоберізька ОТГ та село Нойгаттерслебен обмінялися спеціалістами. Є чого повчитися у кожного [Електронний ресурс] // Децентралізація дає можливості. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/11625>.

В Україні ще досі окремі села бояться приєднуватися до міських громад. То ж у цьому випуску «Громада на мільйон. Спеціалісти» ви побачите не тільки про обмін досвідом , а й трішки побачите, як живе німецьке село Нойгаттерслебен, яке разом з 11 селами приєдналося до міста Німбург. Дуже цікаво! Варто кожному це побачити.

Децентралізація по-німецьки: що може громада [Електронний ресурс] // Децентралізація дає можливості. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/13464>.

Громада – найменша адміністративна одиниця у Німеччині. Нею колегіально керує Рада громади і бургомістр. На що вони впливають і яким бюджетом розпоряджаються. А також найголовніший секрет німецьких доріг та несподівані проблеми у власника замку – все це у новій серії відеоблогу «Відкривай Німеччину з Михайлом Малим».

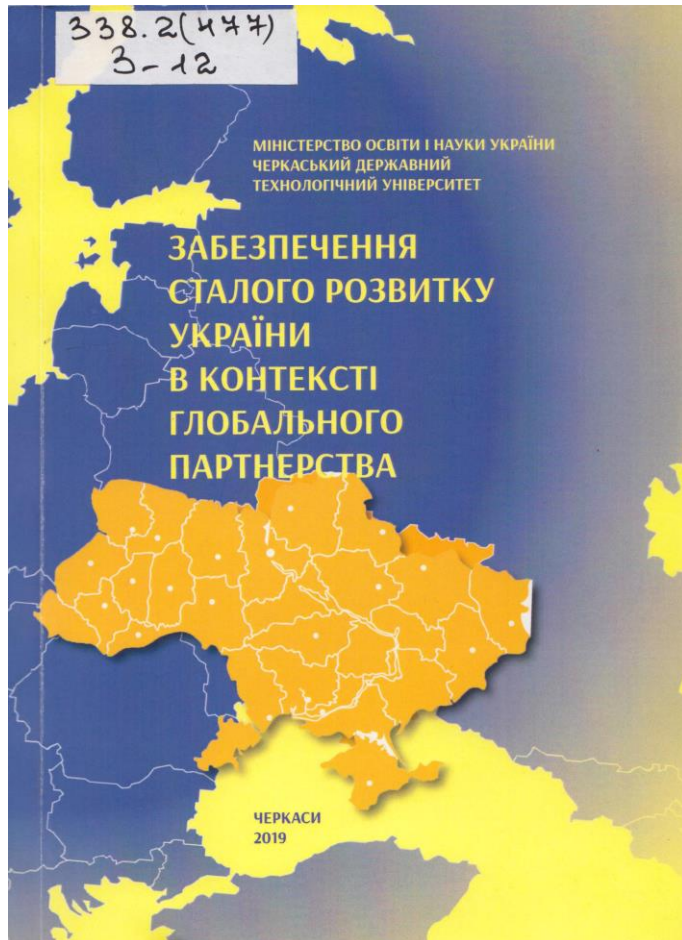
Варто прочитати

Гурняк, І. Територіальні громади: від віртуальності до ефективного власника : практ. поради / Гурняк Ігор. – [Б. м.] : Попов Дмитро Вікторович [та ін.], [2015?]. – 41 с. : іл.

Практичні поради у сфері створення громади-власника, роз'яснення механізмів її функціонування як окремого суб'єкта господарювання та власника, інструментів стратегічного планування, нових інститутів, що народжуються у середовищі громади.

Варто прочитати

Забезпечення сталого розвитку України в контексті глобального партнерства : монографія / [Байрак Н. О., Бережна Л. В., Березіна О. Ю. та ін.] ; за заг. та наук. ред. Л. О. Петкової, О. Ю. Березіної, І. Г. Гончаренко ; Черкас. держ. технол. ун-т. – Черкаси : Третяков О. М., 2019. – 335 с. : іл. – Містить бібліогр.

Розглянуто низку актуальних питань реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування на засадах децентралізації і субсидіарності.

Проаналізовано вплив реформи децентралізації на формування політики регіонального розвитку і запропоновано системні підходи до інтеграції цих напрямів політики держави.

Варто прочитати

Воробей, В. Місцевий економічний розвиток у територіальних громадах : корисні поради та кращі практики / Володимир Воробей. – Режим доступу: https://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2021/04/MER_2021_WEB.pdf.

Посібник розроблено на основі методології Програми USAID DOBRE з планування місцевого економічного розвитку (MER) та досвіду консультантів, які працювали із 75-ма громадами під час розробки програм місцевого економічного розвитку.

Видання буде корисне для представників місцевої влади, бізнесу та мешканців територіальних громад, які хочуть створити сприятливе економічне середовище на своїй території.

Варто прочитати

Навчання, яке веде до розвитку громад : досвід двох освіт. проєктів Ін-ту соціокультур. менеджменту / Ін-т соціокультур. менеджменту ; [упоряд. і ред. О. Ю. Кваша, А. В. Шевченко]. – Кропивницький : Лисенко В. Ф., 2019. – 123 с.

У виданні представлені позитивні приклади соціокультурної діяльності громадських активістів (соціальних аніматорів).

Кожна історія описує шляхи активізації громадян, вирішення проблем територіальних громад та створення Центрів місцевої активності на базі закладів культури.

Матеріали видання стануть у нагоді громадським активістам, працівникам закладів культури, а також усім небайдужим до розвитку громад.

Варто прочитати

ISSN 2310-2837

ВІСНИК

1(100)/2021

Національної академії
державного управління
при Президентіві України

Серія «Державне управління»

1(100)/2021

BULLETIN

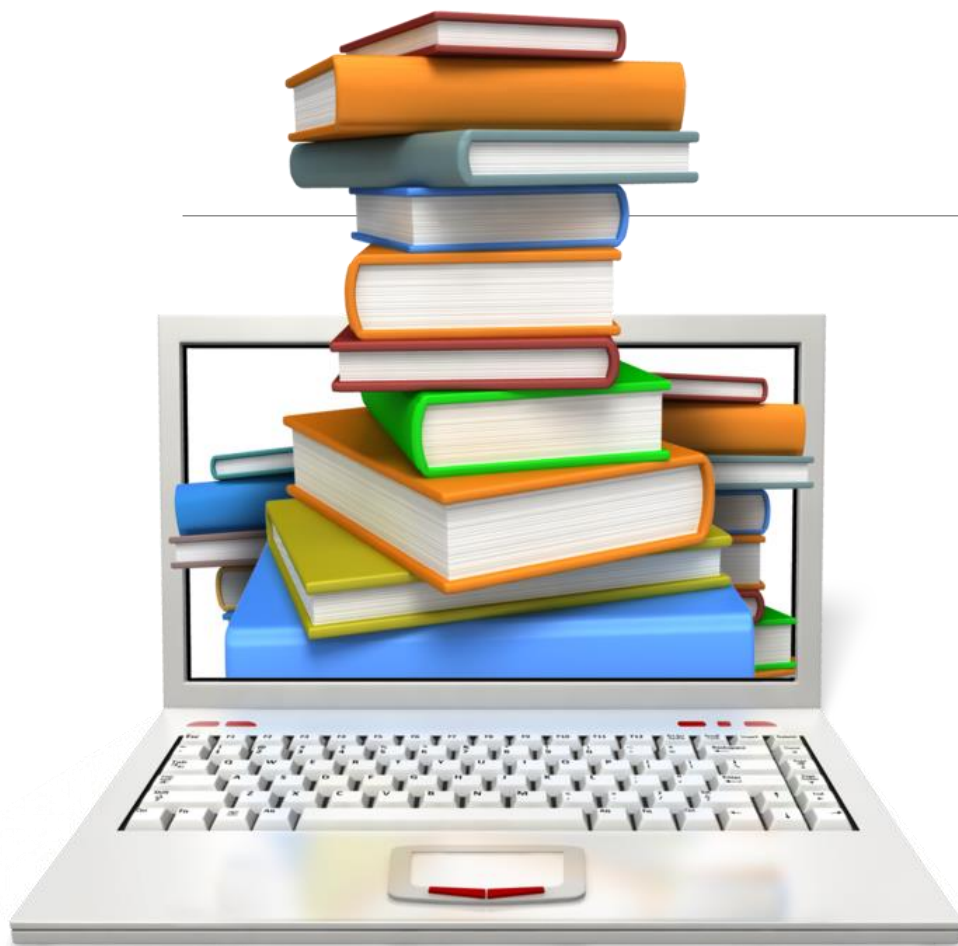
of the National Academy
of Public Administration
under the President of Ukraine

Series «Public Administration»

Київ – 2021 – Kyiv

Матвеева, О. Ю. Європейська парадигма сталого розвитку територіальних громад : досвід для України / Матвеева О. Ю. // Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2021. – № 1. – С. 148–157. – Бібліогр.: с. 156–157. – Відомості доступні також з інтернету: <http://visnyk-nadu.academy.gov.ua/article/view/232097>.

Дослідження європейської парадигми сталого розвитку територіальних громад крізь призму глобалізації управлінських відносин та визначення ключових засад імплементації досвіду ЄС в цьому напрямі в Україні.

**Матеріали підготували працівники відділу
наукової інформації та бібліографії
Черкаської ОУНБ імені Тараса Шевченка**

Технічна підтримка : Павло Нераденко